

75. /
76.

Willmann elvtárs:

Az előkészítő tanácskozással kapcsolatos román elképze-
lést a román elvtársakkal a mai ülés előtt már megvitát-
tuk. Egy előző hozzászólásban már elmondtam, hogy a
lengyel küldöttség komoly jelentőséget tulajdonít a
nagykövetek helsinkiében sorra kerülő előzetes tanácskozá-
sának. Többen az ügyben meghallgattuk a szovjet elvtársak
tájékoztatását a szovjet- finn tárgyalásokról, amiről
Iljicsov elvtárs néhány perccel ezelőtt az értekezlet
összes résztvevőjének is beszámolt. Tekintettel arra,
hogy a tervezett nagyköveti tanácskozások^{ról} a megbeszélés-
sek meg folynak, nem lenne célszerű az előkészítő kon-
ferencia forróját a kommunikációban is említeni. Szerintem
ez a javaslat csak előadhatja az értekezlet megtartását.
Barátságos szeretné elmondani a román elvtársaknak, hogy
a javaslatukat nyugaton sem fogadják el. Van ugyan két-
három nyugati ország, aki ezzel egyetért, de a többség
a nagykövetek u.n. "nyitott szalonját" támogatja.

Az itt üléselő delegációk a tegnapi és a mai nap folyamán
egyetértettek az előkészítő tanácskozások megtartásában,
de a kommunikációban való megfogalmazásában nem értenek
egyet, mert ez nem felel meg a lényeges helyzetnek.
A lengyel delegáció közli a román elvtársakkal, hogy áll-
jandak el álláspontjuktól.

76. /
76.

Fujja elvtárs:

Begyóni, hogy a román elvtársak módosítást nyújtottak
be, mert jelzési hiba folytán "előzetes" helyett^x
"egyetértés" gondoltak eredetileg. Egyébként egyetért
a lengyel elvtársak megfogalmazásával.

Már nyilvánvalóan sem tudtuk meggyőzni a román elvtársakat,
hogy az előkészítő konferencia hangoztatása nem reális,
és meg kezdte ideig nem is lesz. Nem érti, hogy a román
elvtársak miért hoztak elő újabb pont a kérdést.

Azoknálvalak a nyugati államok képviselőivel folytat-
tott megbeszélésein a nyugatiak felvetették, hogy

ismerik a román elvtársak ezen álláspontját, de nem értenek vele egyet. Nem tartja célszerűnek, hogy ragaszkodjunk a megfogalmazáshoz, amikor kezdünk kibontakozni a Helsinkiben akreditált követek előkészítő tanácskozásainak a lehetőségei, mert ezzel csak a kialakulandó helyzetet zavarjuk.

Ámri a román elvtársakat gondolják meg megegyszer álláspontjukat.

77. ~~77~~ / Macoveșcu elvtárs:

Kijelenti, hogy éppen ezért ragaszkodik a megfogalmazáshoz, mert megvan a lehetősége a nagyköveti tárgyalások megkezdésének.

78. / ~~78~~ / Puja elvtárs:

A nagykövetek előkészítő tanácskozása más formája mint amelyet a kommunikáción a román elvtársak javasolnak.

79. / ~~79~~ / Eisner elvtárs:

A német küldöttség is foglalkozott az előkészítő értekezlet megtartására való felhívással. Érdekesnek és jónak tartják az Helsinkiben nagyköveti tanácskozások gondolatát. De véleményük szerint ha ezzel a gondolattal nem időben, hanem azt megelőzően foglalkozunk, akkor ellenkező hatást érhetünk el, mint amilyenre a román elvtársak számítanak. Az előkészítő konferencia megtartásának az alapfeltételei ma még tisztázatlanok. Ha megd ez a munka megkezdődik, akkor már konkrét formában lehetne vele foglalkozni.

A német küldöttség csatlakozva a többi delegációhoz, javasolja, hogy a román elvtársak álljanak el álláspontjuktól, annál is inkább, mert az 5. bekezdés végén lényegében, általános formában erről van szó. A kommunikáción nem szükséges az összes konkrét lépés felsorolása.

80./

~~80~~/ Grigorov elvtárs:

A román elvtársak lényegében a szofiában elhangzott javaslatukat ismételtek meg, annyi különbséggel, hogy itt nem beszélnek arról, hogy az előkészítő konferenciát bukarestben és milyen szinten kell megtartani. Sem Szófiában, sem nyugaton nem támogatták illetve támogatják ezt a javaslatot. Ezért értelmetlen, hogy miért kell ezt újból előhozni. Macovescu elvtársat nem tudtuk meggyőzni, de ő sem minket.

A helsinki követek találkozásairól szóló megbeszéléseknek még nincsen konkrét eredménye, ezért a kommunikéban ilyen megfogalmazásnak célszerű alkalmazni.

Támogatva a szovjet elvtársak javaslatát az a véleményem, ha a miniszteri értekezlet a kommuniké eredeti formájában hagyja jóva, az jó visszhangot fog kiváltani Európa közvéleményében.

81./

~~81~~/ Klusak elvtárs:

Véleményem szerint nincsen olyan helyzet, amikor hangsúlyoznánk az előkészítő értekezlet jelentőségét. Így ilyen megfogalmazással csak kényszerűen az összekötői értekezlet megtartását. Szófiában már sok időt szenteltünk ennek a kérdésnek. Sem mi, de nyugaton sem látjuk ennek a kérdésnek az értelmét. Jó helyzet alakult ki, lehetőség kínálkozik a követi találkozás megszervezésére. Ezt a lehetőséget a román elvtársak megfogalmazása csak akadályozza. Mindegyikünk számára fontosabb vagyunk, nem csak az előkészítő értekezlet konkrét megtartásáról beszélni. A kiegészítés mellőzésével a kommuniké nem veszt el értékeit, mert a moszkvaiban beszélünk az előkészítő konferenciájáról, és ennek összességét a kommuniké 5. és 6. bekezdése tartalmazza.

822/ Iljicsov elvtárs:

Egyetért az előtte felszólalt elvtársakkal, véleményem szerint nagy érdeket meg a helyzet a román elvtársak által felvetett gondolat megfogalmazására, annál is inkább, mert a kommuniké 6. bekezdése lényegében ezt tartalmazza.

83./ Macoveanu elvtárs:

Szeretné hangsúlyozni, hogy ők a javaslatukban az előkészítő értekezlet célszerűségét hangsúlyozzák.

84./ Puja elvtárs:

Kijelenti, hogy az értekezlet többi résztvevője éppen ennek célszerűtlenségét hangsúlyozza.

85./ Willmann elvtárs:

A jelenlévők célszerűnek tartják a helsinki nagykövetségi találkozót, de nem tartják célszerűnek a kommunikáción való megfogalmazását.

86./ Puja elvtárs:

Javaslatot tesz, amennyiben a román elvtársak továbbra is ragaszkodnak módosító javaslatukhoz, úgy az értekezlet fogadja el az eredeti kommuniké tervezetet és a miniszteri találkozóra a román elvtársak kiegészítési tervezetével együtt terjeszse be.

Ezután javasolja, hogy a résztvevők tárgyalják az új koncepcióval kapcsolatban román kiegészítések megtartása érdekében.

Az első kiegészítés tartalmával, mint elvvel mindenki egyetértünk, ami már többször is szó volt. De tekintettel arra, hogy csak a budapesti felhívás megismertetéséről van szó, nem tartjuk célszerűnek újólag fogalmazni vele.

Macoveanu elvtárs megköszönésére, hogy az ismétlés a tudat anyja, annak igazsága miatt hozzá kell fűzni, hogy az egyszerű olvasók számára a sok ismétlés unalmassá válhat, ezért erre van szükség, hogy rövid, érthető és tömör megfogalmazásokat használjunk, szükségtelen ismétlés nélkül. Az elveket nem célszerű vitatni, mert azokkal mindenki egyetértünk.

87./ Klusák elvtárs:

javasolja, hogy e kiegészítést, amelyiben a román elvtársak továbbra is ragaszkodnak hozzá, a miniszteri tanácskozás elé terjesszék.

88./ Grigorov elvtárs:

A 3. kiegészítéssel kapcsolatban elmondja, hogy erről az értekezleten résztvevők már kifejezték elutasító állásfoglalásukat.

89./ Klusák elvtárs:

kifejti, hogy a 3. kiegészítés nemcsak, hogy felesleges, hanem egyenes kéros, mert a javaslat szerint mi a nyugatitól új javaslatokat várnánk, pedig ők már ilyeneket tettek. Úgy tünne, mintha eddigi javaslataikkal mi nem is foglalkoztunk és csak újabb javaslataikkal vagyunk haglanók foglalkozni.

A prágai tanácskozáson tettünk ilyen kijelentést, akkor az helyes volt, manár kéros lenne.

90./ Puja elvtárs:

Után a román elvtársak 3. kiegészítése lényegében a Prágai Nyilatkozatban foglaltakat ismétli, kéri a román elvtársakat, hogy álljanak el javaslatauktól.

91./ Macoveanu elvtárs:

javasolja, hogy e javaslatokat is a miniszteri értekezlet elé terjesszék.

92./ Puja elvtárs:

kijelenti, hogy az értekezlet résztvevői ezzel egyetértenek, és Milimano elvtárs kérésére 15 perc szünetet javasol.

93. Puja et.

Az eredeti hatodik bekezdés módosító román javaslat:
" Ennek figyelembevételével a miniszterek megvizsgálták ezeket az intézkedéseket, amelyeket az összeurópai értekezlet összehívásának jó előkészítése, gyümölcsöző munkája és sikere érdekében tenni kell." Tovább a szöveg szerint. Kinek van hozzászólása ehhez?

94. Klusak et.

Memorandumról van szó, amelyet el kell fogadni mint határozatot, tehát nem csupán "megvizsgálták", hanem meg is egyeztek. Ha ezt csak szóhasználati eltérés, akkor nincs probléma, különben viszont a kifejezés nem alkalmas. Marad az első változat mellett.

95. Iljicsov et.

Ha csak szerkesztési kérdésről van szó, a módosítás nem javít a szövegen. Ha viszont értelmezési akkor magyarázatot kér mielőtt hozzászólna, mert így nem világos.

96. Macovescu et.

Szívesen válaszol, de talán van más kérdés is.

97. Puja et.

Ugy látja a román elvtársak kivételével mindenki egyetért Klusák elvtárral, tehát tovább lehetne menni.

98. Iljicsov et.

Az értelmével kell tisztába jönnünk mielőtt hozzászólunk.

99. Macovescu et.

A módosítás értelmét azonnal fejtegetné ki, hogy nemcsak az itt képviselt országok biztosítják az értekezlet összehívását, hanem mások is.

100. Puja et.

Mi hoztuk a határozatot az értekezlet összehívásának előkészítésének tényekről, szövegről van szó, amelyet nem lehet félre érteni.

101. Iljicsov et.

101. Iljicsov et.

Kissé furcsán értelmezik az eredeti szöveget, mintha az összes európai ország helyett döntenénk. Világos, hogy a jelenlévő miniszterekről van szó. Ez oda is lehet írni. Nem tartjuk mindenkiire kötelezőnek az általunk eldöntött lépéseket. Ha esetleg ezzel nem értenének egyet akkor az mondják meg, mert különben a módosítás nem érthető. Ha lépéseinket fontosnak tartjuk akkor írjuk hogy fontos lépések, ha viszont nem, beszéljünk arról, miért nem tartjuk fontosaknak.

102. Macovescu et.

Kéri, hogy Iljicsov elvtárs ismételje meg a hozzászólásában említett megfogalmazást.

103. Iljicsov et.

"Nemnek figyelembevételével a miniszterek egyetértésre jutottak az összes fontos intézkedésekben....." Tovább a szöveg szerint

104. Macovescu et.

Egyetért.

105. Iljicsov et.

Az orosz fogalmazás stilisztikailag pontosítandó. Elmondja javaslatát.

106. Puga et.

A hatodik bekezdést elfogadottnak nyilvánítja. A hetedik bekezdés a román módosításban is azonos az eredetivel, tehát elfogadottnak tekintendő. A nyolcadik bekezdés helyett a román olvtársak két új bekezdést javasolnak.

107. Fischer et.

Miért ellenzi Macovescu elvtárs az eredeti nyolcadik bekezdést?

Magyar Országos
Levélár

108. Macovescu et.

Azért javasolták, mert azt szeretnék, hogy a prágai megegyezés szerint a kormányuk önájuk szerint kezeljék a dokumentumokat.

109. Grigorov et.

Szükségtelen a román olvtársak által javasolt utolsó előtti bekezdés. Az a nemzetközi gyakorlat, hogy az értekezlet házigazdája adja át az érdekelteknek a dokumentumokat. Így tett a NATO is: az olasz nagykövét átadta a kommunikét és a nyilatkozatot, a többiek viszont csak tárgyalni jöttek a KUM-be,

109 Grigorov et. folytatása.

és nem újra átadni a dokumentumokat. Nevetséges is volna ha többször átadnák. Persze ha a román elvtársak akarják, adják át a miniszteri értekezlet dokumentumait külön is.

110 Paja et. Egyetértünk. Javasolja, hogy a kommunikébe a román kiegészítést ne vegyük be. A gyakorlat szerint minden állam saját belátása szerint jár el.

111. Iljácsov et.

A NATO a mi prágai példánkat követte a dokumentumok átadásával. A román kiegészítés olyan képet nyújt, mintha eredetileg valamilyen más elképzelés lett volna. Az utolsó bekezdésre visszatérve javasolja, hogy a román javaslat szerinti szövegbe iktassuk be az írást "...amelynek fővárosában a miniszteri értekezlet lezajlott..." kifejezést.

112. Macoveanu et.

Egyetért Iljácsov elvtárs javaslatával, de megakad a az előző bekezdés általa javasolt meghagyásához.

113. Paja et.

Miután ebben nincs egyetértés, javasolja, hogy a miniszteri értekezlet foglaljon állást.

114./ Iljácsov et.

Szembileg és barátileg kéri a román elvtársat, hogy álljon el ettől a javaslatától, mert ez a bekezdés a nemzetközi gyakorlat szempontjából nagyon rosszul, ódiusként hangzik.

115. Macoveanu et.

Szintén szembileg kéri Iljácsov elvtársat, hogy maradjon mind a két bekezdés, hogy mindenki tudja, mit kell tennie. Más a NATO példája, viszont elvtársilag kéri, hogy ne interpretálják másként a román javaslatot.

116. Paja et.

Nem interpretálunk csak nem értjük.

117. Iljicsov elvtárs.

A prágai kommunikében nincs ilyen kitétel.

118. Macovescu et.

Prágában belső megegyezés szerint történt a dokumentumok átadása. Most mi megkérjük a magyar elvtársakat, hogy adják át a dokumentumokat. Ha az utolsó bekezdés~~sz~~ kell, akkor legyen benne mind a kettő.

119. Paja et. Az a megegyezés, hogy a miniszteri értekezlet döntsön ebben a kérdésben. Ezzel a kommuniké-tervezet vitája befejeződött. Következik a memorandum tervezet vitája. Előtte azonban Iljicsov elvtárs kérésére tízperc szünetet rendel el.

~~szsz~~

Szünet 20 órától 24 óráig.

120./ Fuja elvtárs: /éjszakai ülés. 24.00 órától/

Folytatjuk az ülést, meg kell vitatni a szovjet elvtársak által kidolgozott memorandum-tervezetet. Megkérdezem Iljicsov elvtársat, hogy a ~~szovjet~~ ^{szovjet} memorandummal kapcsolatban vannak-e kiegészítő észrevételei.

121./ Iljicsov elvtárs:

Nem. Az előbbek során mindent kifejtettem, és több hozzáfűzni valók a Memorandum-tervezethez nincs.

122./ Fuja elvtárs:

Lehát azt javaslom, hogy bekezdésként menjünk végig a memorandumon.

123./ Kacovecso elvtárs:

Rövidesen megkapjuk a legépelet és a Memorandumra vonatkozó észrevételeinket. Addig is meg szeretném jegyezni az alábbiakat:

A román kormány azt szeretné, ha a Varsói Szerződés tagállamai külügyminisztériumainak értekezlete valóban elősegítené az európai biztonsági konferencia összehívását. Véleménye szerint csak akkor lehet eredményt elérni, ~~ha~~ ^{ha} tovább megyünk és konkrét tárgyalásokat kezdünk az érdekelte európai kormányokkal. Ezért gondoljuk, hogy a kommunikációnak és a memorandumnak új utat kell nyitnia, annak érdekében, hogy az érdekelte kormányokkal reális problémákat vitassunk meg. Ezen ezért javasljuk ezen dokumentumok javaslatainak szelvényben való kiegészítést.

A román delegáció nem botl szerint jár megalkodik a javaslatokhoz, azonban elvi kérdés az, hogy a dokumentumokat javaslataink szellemében állítsák össze. A miniszteri értekezlet dokumentumait csakis az összes résztvevők egyetértésével lehet elfogadni, de ha a román javaslatok nem lesznek elfogadva, úgy ez az egyetértés elmarad. Lehát ismételtén kérjük Önöket, hogy lehető legkomolyabban vizsgálják meg a román

123.folyt.

Hagaszkodunk a javaslatinkhoz, mert véleményünk szerint csak így juthatunk el mindenkit kielégítő dokumentumok kidolgozásához. Hangsúlyozzuk, hogy a dokumentumok /kománikó és memorandum/ nem a legjobb körülmények között lettek kidolgozva és ezért a miniszteri értekezletnek kellő türelmet kell tanúsítania. Ugyan elhatározásai jöttünk budapestre, hogy az itt elfogadott dokumentumok minden felet kielégítsenek, hogy azokat mindenki megvitathassa.

Kijelentem, hogy mi nem azért jöttünk, hogy aláírjunk, minden tanulmányozás és ^{KÖZÖTTI} vita nélkül valamely előnképp tett dokumentumot. A miniszterek megértést nem szolgálja az ~~az~~ ami ma történt, amikor elutasítottuk az összes javaslatainkat. Ugyan körülmények között az értekezletünkön előkészített dokumentumokat nem tudja mindenki aláírni. A mai napon kifejtett elveinket nem lehet elvetni, hiszen az ~~az~~ elfogadásuk elősegíti az európai biztonsági konferencia sikeres megtartását.

124./ Iljicsov elvtárs:

Bizonyos észrevételeket szeretne Macovescu elvtárs által elmondottakhoz hozzáfűzni. Nem találja szerencsésnek a román elvtársak olyan kijelentését, hogy "követeljük a román álláspont figyelembevételét...", olyan helyzetben hogy észrevételeinket elutasítják, nem lehet egységes álláspontra helyezkedni stb." Úgy tűnik, hogy ilyen nem kivánatos "jegyzőkek" hangzottak el általános kérdésben amikor pedig konkrét kérdésekről van szó, ilyen helyzetben valóban nehéz egyöntetű véleményt kialakítani, de vannak más lehetőségek amiket figyelembe lehet venni. Kéri a román elvtársakat, hogy addig amíg a résztvevő felek nem vitatják meg az ő módosításait, ne tegyenek olyan kijelentéseket, hogy "nem írjuk alá".

Iljicsov elvtárs idézte Macovescu elvtárs első felszólalását, amikor hangsúlyozta, hogy a miniszterhelyettesek azért jöttek össze, hogy témánkról vitában egyöntetűen elfogadott ajánlyokat terjesszünk a miniszteri értekezlet elé.

Macovescu elvtárs felszólalásával kapcsolatban megjegyzi még, hogy nem igaz az az állítás, miszerint a román elvtársak minden módosítását elvetették volna, mert voltak olyanok is amelyeket mindannyian elfogadtunk.

Végzetül javasolja, hogy az értekezlet, munkáját kizárólag gyakorlati alapon helyezze mindenfajta elsődleges feltételt megszüntetése nélkül.

125./ Blischer elvtárs:

Úszintén csodálkozik Macovescu elvtárs felszólalásán. Azon az értekezleten van helye a különböző nézetek kiismerésének, azért vagyunk itt, hogy közös erőfeszítésekkel előre vigyük a közvéleményt. Nyilvánvalóan Iljicsov elvtárs megjegyzéseivel, kijelenti, hogy a további munkához nem ez a legjobb lehetőség, ha fenyegetések alatt kell dolgozni. Megjegyzi, hogy Macovescu elvtárs türelméről beszél, mert csak így módon lehet egységes álláspontot kialakítani. A német küldöttségnek az a véleménye, hogy az ér-

125./ folyt. ' tekezlet résztvevői komoly türelemről tettek tanubi-
zonyságot, amikor a kommuniké egy oldalának a megfo-
galmazásáért 11. órát dolgoztak, úgy, hogy a tervezet-
tel hat küldöttség annak betervezett formájában
egyetértett. Ugyancsak a román elvtársak iránti türe-
lemről tanuskodik a résztvevőknek az a lépése, hogy
megadta a román elvtársaknak a kért időt a román
álláspont megfogalmazására és kifejtésére. Ennek elle-
nére egyik küldöttség sem hozta fel a román elvtársak
iránti türelmét.

A német küldöttség egyetért azval, hogy egybevető,
eredményes előbeszéd van szükség. Ennek érdekében
vettünk és veszünk részt az értekezlet munkájában.
Olyan okmányokat akarunk a miniszteri értekezlet elé
terjeszteni, amelyekben egységes álláspontra tudunk
helyezkedni.

125./ Willmann elvtárs:

Bevezetőként azval kezdi, hogy az előző esti vitá-
ban utolsónak megkezdett szövegre, és ott örömmel je-
lentette ki, hogy a jelenlegi értekezlet munkáját
az egységre való törekvés jellemzi. Ugyancsak csodálato-
san figyeltük a résztvevő küldöttségek azon igyekeze-
tét, hogy az összeurópai biztonsági értekezlet ügyében
egységes álláspontot tükröző okmányokat dolgozzanak
ki. A lengyel küldöttség mélyszóval hisz abban, hogy
a szocialista országok egységes fejlődésre képesi munká-
nkát szolgál. Eppen ezért ugyancsak, mint Fischer elv-
társnak neki is köszöni esik, hogy az értekezlet ilyen
helyzetbe került. A mostani értekezletnek nem
van hasznára, hogy olyan légkör alakuljon ki:
"vagy elfogadják a kiegészítőseinket, vagy nem adjuk
ala a dokumentumokat."

Tanulságos, hogy minden okmány egy bizonyos vita
eredményeképpen jön létre. Az értekezleten résztvevő
küldöttségek egy egész napot vitatkoztak mélyszóval
türelemmel. Macoveanu elvtárs szerint hat küldöttség-
nek nem volt igaza. A lengyel küldöttség úgy vélekedik,
hogy ez nem így van, és nem is szeretné, hogy így legyen.

125.folyt.

Nem volna az értekezlet javára az a légkör, amit Macovescu elvtárs felszólalása teremtett, meg kell érteni, hogyha munkánk eredményes lesz, az mindannyiunk javára fog szolgálni. A lengyel küldöttség nem osztja Macovescu elvtárs azon véleményét, hogy minden román javaslatot elvetettünk. Az értekezlet nagy figyelemmel tanulmányozta őket, de ha azt látjuk, hogy azok lényeges új elemeket nem tartalmaznak, vagy a nyugati partnereinkkel folytatott tárgyalások során azok részéről elutasító álláspont keletkezett, természetes, hogy az ilyen javaslatokat az értekezlet nem tudja elfogadni. Arra kéri a román elvtársakat, hogy segítsenek az operatív jó légkör helyreállításában, amit a kölcsönös bizalom, tiszteltetés és a közös megoldások keresésére jellemez.

126. Klossak et.

Nagyon meglepődöttünk Macoveescu elvtárs hozzájárulásán, mert nem voltunk lelkileg felkészülve rá. Amikor három és fél órával ezelőt abbahagytuk a tárgyalást azzal, hogy éjfélkor újra kezdjük, még egészen más légkör uralkodott. Nem akarja megismételni Iljicsov, Willmann és Fischer elvtárs hozzájárulását. Amit Macoveescu elvtárs az elérendő célról mondott, az a mi célunk is. Nem mondhatja, hogy egyszerűen elvetettük javaslatait, mert úgykezeltük kompromisszumos megoldást keresni, hogy megtaláljuk a román elvtársak javaslatának szellemét. Most ha egyeztetett döntést akarunk hozni, vissza kell térni a korábbi jó légkörhöz és konkrétan kell megvitatnunk a dokumentumot. Nem állíthatunk egymással szemben feltételeket, hiszen ilyeneket nem állítunk az öszEurópai értekezlet más résztvevőivel szemben sem.

127. Grögorov elvtárs

Szintén meglepőttette őket Macoveescu elvtárs nyilatkozata. Ha már visszajöttünk éjfél után, ez maga is azt mutatja, hogy a legjobb szándékkal jöttünk, hogy megvitassuk a memorandum szellemének megfelelő javaslatokat. Eddig senki mástól nem hallottunk hasonló ultimátumokat. Ha senki nem ért egyet a javaslatokkal, az még nem jelentheti azt, hogy az indítványozó ne írja alá a dokumentumokat. Az ilyen hozzáállás nem vionné előre a miniszteri értekezletet. Ráadásul még azt sem tudjuk, milyen javaslatokat tesz Macoveescu elvtárs a Memorandumhoz, amelyek el nem fogadásával kapcsolatban ilyen kijelentéseket tesz. El kellene vetni az ilyen elízetes ultimátum nyilatkozatokat. Alkotó szellemben szóljunk hozzá, hogy elég legyen a rendelkezésre álló idő. Más munkamódszert nem ismer.

128. Paja elvtárs

Egyetért az előtte szólókkal. Nem érti a román delegáció álláspontját és magatartását. A Macoveescu elvtárs elvekről beszél, amelyekből nem engedhet. A most tárgyaló két dokumentumban viszont nincs egyetlen olyan elv sem, amely ellentmondana a román párt és kormány álláspontjának. Mi is olvassuk ugyanis a nyilatkozataikat. Ezért nem értjük miért nem felelnek meg nekik a tervezetek. Másodsorban az a mód, ahogyan Macoveescu elvtárs reagált, nem könnyíti, hanem nehezíti a vitát. Az egységes állásfoglalás minden szocialista országának érdeke. Nem lehet bennünket olyan

128. Puja elvtárs folyt.

alternativa elé állítani, hogy vagy "elfogadjátok javaslatainkat, vagy nem írunk alá semmit".

Macovescu elvtárs szerint javaslatai előrevívők. Jónéhány elvtárs kifejtette a román javaslatok némelyikéről, hogy azok éppen visszafelé mutatnak. Macovescu elvtársnak nem kell féltennie tőlünk az európai biztonság ügyét. Végeredményben eddig is a szocialista országok javaslatai segítették előre ezt az ügyet, s ezek között mi is ott vagyunk. Nem vagyunk jócska, de ha a Varsói Szerződés kiengedi kezéből a kezdeményezést, akkor az európai biztonság ügyében semmiféle előrehaladás nem lesz. Macovescu elvtárs azt mondja, hogy nem fogadjuk el javaslataikat, pedig ők rugalmasak. Ebből a rugalmasságból eddig nem sokat láttunk. Kéri Macovescu elvtársat, ne állítson bennünket ilyen helyzet elé, mert ezzel valóban nagyon megnehezíti helyzetünket.

Felteszi a kérdést megérkezett-e a román elvtársak módosító javaslatának szövege. Amennyiben igen, úgy meg lehet kezdeni a vitát bekezdésenként. Vannak-e észrevételek az első bekezdéshez?

129./ Macoveșcu elvtárs:

Javasoljuk a memorandum címet kiegészíteni az alábbiakkal:

Az európai biztonság és együttműködés értekezlet....

130./ Iljicsov elvtárs:

Azt javaslom, hogy az anyag címe egyszerűen ez legyen, hogy Memorandum. Egyébként ez a gyakorlat is. Hiszen a memorandumban van szó az értekezletről az európai biztonság rendszeréről.

131./ Ruja elvtárs:

Elfogadjuk, legyen csak memorandum.

132./ Iljicsov elvtárs:

A címben szereplő szöveg oszban a miniszterek tájékoztatására illetve a vitára vonatkozik és nem kerül publikálásra.

133./ Ruja elvtárs:

Előb bekezdéssel kapcsolatban vannak-e észrevételek?

134./ Macoveșcu elvtárs:

A címmel kapcsolatos észrevételeink megfelelően javasolja betűzni a "biztonság és együttműködés kérdéseivel foglalkozó" szavakat.

135./ Ruja elvtárs:

Elfogadjuk. Vannak-e észrevételek és javaslatok a második bekezdéssel kapcsolatban?

136./ Macoveșcu elvtárs:

A második bekezdéssel kapcsolatban van egy javaslatunk. A bekezdés második mondata után javasoljuk a következő mondat beiktatását.

"Ebben a tekintetben a kormányok /felszólítva/ hangsúlyozzák a konferencia előkészítésével kapcsolatos találkozó /értekezlet/ összehívásának hasznosságát, ezért hogy mindenki számára elfogadható alapon lehessen azt megtartani és amelyen részt vehetnének az összes érdekelt államok."

137./ Iljicsov elvtárs:

Erről a kérdésről már beszéltünk, márcsak ismételni tudnánk.

138./ Puga elvtárs:

Erről már mindenki beszélt. Elvetettük. Hagyjuk ezt a kérdést a miniszterekre.

139./ Iljicsov elvtárs:

Ezzel kapcsolatban, vagyis a miniszterek elő terjesztendő dokumentumokkal kapcsolatban lenne egy elvi észrevétel.

Helyesebb lenne, ha a miniszterek elé már az egyeztetett szöveget terjesztenénk elő. A kiegészítő javaslatokat az az ország terjeszse a minisztériumi értekezletre, amelynek a delegációja azokat felvetette.

A dokumentumba ne vegyük be az észrevételeket, azokat külön a javaslattevő ország vesse fel.

140./ Puga elvtárs:

Egyetértés Iljicsov elvtársakkal.

141./ Macoveacu elvtárs:

Puga elvtársnak mint elnöknek nehéz a feladata.

Kettős munkát kell elátnia, de előzőleg mint LRA képviselője beszélt. Emlékeztetni szeretném Önöket arra, hogy már a kommunikéval kapcsolatban bizonyos elhatározásra jutottunk, amelyből most eltérünk. Vagyis, hogy az észrevételeket az elfogadott szövegekkel együtt terjesszük be. Egyébként 1966 óta követjük az a gyakorlatot, amelyet a kommunikéval kapcsolatban is figyelemre vettünk. De ebben az esetben én egyetérték ezekkel, mivel nem a miniszterhelyettesek, hanem a miniszterek értekezlete dönt.

142./ Puga elvtárs:

Jelen felhatalmazásunkat arra, hogy így tegyünk.

A miniszterek két anyagot fognak kapni, az egyik lesz az egyeztetett dokumentum, a másik pedig tartalmazni fogja a kiegészítéseket.

143./ Macoveacu elvtárs:

Mi fogja előterjeszteni az anyagokat?

Magyar Országos
Levélár

144./ Puja elvtárs:

A román kiegészítéseket a román elvtársak, majd lesokszorozítják azokat.

145./ Macovecu elvtárs:

Ismétlem, hogy 1966 óta, sőt ma a komünikével kapcsolatban egy bizonyos gyakorlatot követtünk, vagyis, hogy egy anyagban minden álláspontot lehoztunk.

146./ Puja elvtárs:

Most azonban így jobb.

147./ Iljicsov elvtárs:

Ami a komünizét illeti a helyzet ugyanaz, mint a memorandummal. A komüniké bekezdéseinek szövegét egyhangulag elfogadtuk az egyeztetett szöveget fogjuk átadni a minisztereknek, azonban vannak kiegészítések, amelyeket az ékek azokat betervezték vessék fel. A szöveg elfogadása nem volt feltételhez kötve.

A komüniké elfogadva, a kiegészítéseket pedig a román delegáció terjeszti be. Ami az 1966-os gyakorlatot illeti itt arról van szó, hogy ezekben az esetekben a dokumentumot valóban kiegészítő magyarázó gondolatok kiemeléséről van szó, de most új javaslatokról van szó. A szöveget javításokkal együtt elfogadtuk. Most a román delegáció a memorandummal kapcsolatban olyan javaslatot tesz, amelyet már a komünikével kapcsolatban mi elutasítottunk. De hát ezt a javaslatot az illető ország delegációja vessék fel a miniszteri értekezleten.

148./ Macovecu elvtárs:

A román kldöttség szerint olyan gyakorlatot javasolnak, ami nemzetközi tanácskozásokon, így a Varsói Szerződés a 1966. kldöttség általi tanácskozásain is gyakorlatilag elfogadott és megtervezett. Nem látja értelmét annak, hogy ott is a magyar értekezleten el kellene történi. Meg kell hallgatni mindkét fél véleményét és a román kldöttségnek nincs kifogás, az ellen sem, hogy az értekezlet jegyzőkönyvében az ő eltérő álláspontjuk is szerepeljen, a többség általi elfogadott dokumentumok mellett.

149./ Puja elvtárs:

A korábbi bekezdéssel kapcsolatban megkérdezi a román elvtársakat nem volna-e célszerű módosításukat csak a kommunikében vagy csak a Memorandumban szerepeltetni.

150./ Macoveanu elvtárs:

Kagazskodik ahhoz, hogy a módosítást mindkét dokumentumban szerepeljen és azt a miniszterek értekezlete elé terjesszék.

151./ Puja elvtárs:

Béjelenti, hogy a román keresnek megfelelően a javaslatokat előkészítik és a román elvtársak terjesszék a miniszteri értekezlet elé.

152./ Macoveanu elvtárs:

Kéri az ortokomlet résztvevőit, hogy a "tisztázott" szót vizsgálják meg, mert úgy érzik, hogy módosításuk nem változtatja az eredeti mondat értelmét.

153./ Ilijosov elvtárs:

A "tisztázott" román jelentése csak árnyalati különbséget képez, s ezért javasolja az eredeti orosz szöveg meghagyását. A bekezdés az eddig elért legnagyobb eredményünket tükrözi, mert leírja az értekezleten résztvevő államokat, köztük egyenlően résztvevőként az NDK-t, NSZK-t USA-t és Kanadát. Ezzel eddig csak a kétoldali tárgyalásokon beszéltünk, de hivatalos okmányokban nem szerepel. Ez a legnagyobb erkölcsi és politikai győzelemünk, amit az értekezlet tárgyában elértünk, mert elismerték az NDK részvételének a jogosságát.

154./ Puja elvtárs:

Béjelenti, hogy az értekezlet a második bekezdést az eredeti megfogalmazásban elfogadja.
Ezután béjelenti, hogy a harmadik bekezdéshez a román elvtársaknak kiegészítésük van. ~~XXXXXXXXXXXX~~
~~XXXX~~

155./ Iljicsov elvtárs:

Véleménye szerint a román kiegészítés elfogadható, csak oroszul meg kell fogalmazni.

156./ Puja elvtárs:

Bejelenti, hogy a román kiegészítést a résztvevők megfelelő nyelvi korrekció után elfogadták.

157./ Iljicsov elvtárs:

Ugyan ebben a bekezdésben, lejjebb a román elvtársak az "érdekeltektől" kifejezést javasolják. Egyet lehet vele érteni, de azért stilisztikai okokból ügyelni kell arra, hogy ez a kifejezés túl sokszor ne ismétlődjön.

158./ Puja elvtárs:

Bejelenti, hogy a harmadik bekezdést így módon az értekezlet résztvevői egyöntetűen elfogadták. A negyedik bekezdéssel kapcsolatban megemlíti, hogy a román elvtársak nem nyugtattak be módosító javaslatot és ezért azt elfogadottnak lehet tekinteni.

Az ötödik bekezdésénél a román elvtársaknak olyan módosítások van, amit a hatodik bekezdéssel együtt kell figyelembe venni. Javasolják, hogy az európai biztonsággal és együttműködéssel foglalkozó szerv létrehozása mellett a biztonsági értekezlet külön napirendi pontként foglalkozzon az embert körülvevő közeg kérdésével.

159./ Klusak elvtárs:

Anna Maria Macovescu elvtársat, hogy megemlítsze meg, miért javasolja az embert körülvevő környezet kérdését az első értekezleten ünsilo napirendi pontként megtárgyalni, amit akkor ezzel a román küldöttség elért.

160./ Macovescu elvtárs:

A román küldöttség azért javasolja a kérdést ünsilo napirendi pontként megtárgyalni, mert a harmadik dokumentumban ez szerepel. Véleményük szerint az ünsilo európai értekezletnek foglalkoznia kell ezzel a kérdéssel, mert ez olyan problémákat érint, ami minden

160./ folyt. európai népet érdekel. itt olyan problémák megoldásán kell munkálkodni, ami csak az összes európai nép együttműködése alapján lehetséges. Szerinte a kérdés tárgyalása és megoldása az európai népeket összefogásra serkenti. A román küldöttség nem ragaszkodik ahhoz, hogy ezt a kérdést az első értekezlet tárgyalja, de örülne neki, ha már ott kerülne arra sor.

161./ Puja elvtárs:

Javasolja, hogy ezt a kérdést a nyolcadik bekezdés tárgyalásánál vizsgálják meg, mert ott szerepelnek a napirendi pont javaslatok.

162./ Willmann elvtárs:

képegyzi, hogy az ötödik bekezdésben az európai biztonsággal és együttműködéssel foglalkozó bizottság létrehozásáról van szó. A román elvtársak egy újabb bizottságot akarnak létrehozni, amely az említett kérdésvel foglalkozna?

163./ Puja elvtárs:

megemlíti előző javaslatát.

164./ Macoveasa elvtárs:

Willmann elvtársnak válaszolva kijelenti, nem szándékoznak új bizottságot létrehozni, ők napirendi pontnak tartják javaslatát.

165./ Willmann elvtárs:

képegyzi a román elvtársakkal értelmességi probléma van, mert ők napirendi pontot javasolnak, ott ahol bizottság létrehozásáról van szó.

166./ Bisser elvtárs:

úgy véli, hogy árszajszarvas vagyunk, mert a román elvtársak javaslatuk az értekezlet első javasolt napirendi második pontjának kiegészítéséként kell kezelni. A román elvtársak javaslatuk egy hangzik, mintha új bizottságot akarnának létrehozni.

167./ Iljicsov elvtárs:

az értekezlet résztvevői nem akarnak vitatkozni, hogy fontos-e vagy sem, a román elvtársak által javasolt kiegészítő napirendi pont, mindenki megérti, hogy ez egy fontos kérdés. De ugyenlgy újabb 20-30 leg-

167. folyt.

alább emyire fontos kérdést is fel lehetne vetni. De e sok probléma felvetésével csak felhívhatnánk a napirendi pont javaslatainkat. A román elvtársak által felvetett kérdés napirendre tűzését, mint önálló napirendi pontot nem javasolja, mert ezzel a hatodik cikkben, ill. az értékeztet második napirendi pontjában foglalkozunk. Figyelmébe kell venni, hogy a kérdés napirendre tűzését a NACO sem javasolja. Itt felolvassa a NACO román tanácskozás kommunikógének 20./ pontját, ahol kijelentik, hogy ezt a kérdést a jelenlegi nemzetközi szervezetek útján, vagy más megfelelő módszerrel kell megoldani.

A kérdés felvetése csak szükségtelen bonyoskodáshoz vezetne, ezért javasolja, hogy az értékeztet napirendjét a prágában elfogadott nyilatkozat szerint hagyjuk meg.

A létráhozadó szervnél nem szükséges megismételni az "Egyes bodekelt állam" kifejezést, mert az levezetéses, hogy a szerv munkájában csak az érdekelte felek legyenek résztvevni.

Megjegyzés javasolja, hogy a román elvtársak újabb napirendi javaslatot ne fogadják el, mert arról más országban szó van. Továbbá azt is, hogy a hatodik bekezdést az értékeztet a jelenlegi formában hagyja jóvá.

168./ Husák elvtárs:

Am ebben környezetének kérdése már szóltában is felmerült. Örülünk, hogy ez a kérdés szerepel a napirendben, de ne legyen külön pont. Amikor megtartják az első biztonsági értékeztet, az majd eldönti, hogyan vizsgálják meg ezt a kérdést. Ebben és sok más kérdésben nem megyünk bele specifikus részletekbe, hanem a többi országgal való megvitatásra ajánljuk.

169./ Ruja elvtárs:

Meghangzott Biljcsov elvtárs javaslata, hogy az 5. és 6. bekezdés maradjon az eredeti logikai rendezésben, ne egészítsék ki a román javaslattal és ne vegyék fel a külön pontot. Biljcsov és Husák elvtárs érvel meggyőzően. Meg a környezet problémáját felvető svédok

169. felj. sem tudják megmondani, mit akarnak elérni ennek meg-
valósításával. A magyar köldöttség is azt javasolja,
hogy maradjon meg a régi fogalmazás.

170./ Macoveacu elvtárs:

Légygyeker elmagyarázza, miért javasolja ezt a pon-
tot: "Az összes érdekelt ország szerve létrehozásának
megvalósítása önmagában is ismétlés, tehát megismétel-
hető az egész cínevezés is. Az emberi környezetről
hallott néhány érvet, azt is, hogy a svédok sem tud-
ják mit akarnak. Ez a svédok dolga. Románia nagyon ér-
dekelte abban, hogy az összes európai országgal kila-
lakoljon az együttműködés ebben a súlyos kérdésben.
Az amerikaiak ezzel kapcsolatos politikai törekvéseit
elvitik, de a gyakorlati együttműködést pl. a víz
szennyezés nagyon fontos kérdésében szükségesnek
tartják. Nagyszóval ahhoz, hogy ez a kérdés kiemelje-
helyen legyen az szerepeljen az egyik diplomáciai ér-
tetéslet megírásában, s ugyanakkor legyen benne a
kommandóban is, mint fontos kérdés.

~~171./ Macoveacu elvtárs:~~

171./ Wilimann elvtárs:

Amit Macoveacu elvtárs mond az elmondjuk a kommandó-
további részében, az "ezen kívül véleményünk szerint...
kezdetű bekezdésben. Ez volt itt a kérdés fontossá-
gáról, ezért fontosnak tartja, hogy az ötödik bekezdés
egy maradjon meg, ahogy először megfogalmazták. Híne-
ek arra, hogy nehezen mondjuk el ugyanezt ugyan arról
a kérdéssel. A hetedik bekezdés megállapításai különben
teljes mértékben tartalmazzák és alátámasztják
Macoveacu elvtárs javasolt szövegét.

172./ Rujja elvtárs:

Adja két álláspont alakult ki. Az egyik szerint
megmaradna az eredeti szöveg, a másik szerint ki kellene
váltani: "minden érdekelt ország", illetve
külön pontot felvenni az emberi környezetről. Javaso-
lja, hogy a kérdést hagyjuk nyitva a miniszteri értekez-
let számára és folytatódjék a vita a többi bekezdésről.

172.folyt.

A román elvtársak javasolják a hetedik bekezdés tör-
lését. Ez nem érthető. Ezt a Memorandum egyik leg-
fontosabb kérdésének tekintjük, mivel reagál a
nyugatiak puhatolódzására, ha kihagyjuk, egyik lénye-
ges részétől fosztjuk meg a dokumentumot, ezért nem
érthető a román javaslat.

173./ Fischer elvtárs:

Célozatom Puja elvtárs álláspontját, azonban szer-
kesztés szempontjából meg szeretném jegyezni, hogy
tul gyakran sorolják fel a résztvevő országokat.

A román delegáció javaslatával kapcsolatban lényeg az
hogy a román elvtársak javasolják a hetedik bekezdés
kiktatását a leszerelésre vonatkozó bekezdésre hi-
vatkozva. Nem akarok vitatkozni, elfogadom a Puja
elvtárs javaslatát, azonban tiltakozom a román javas-
lat ellen.

A leszerelés kérdésevel számos szovjet képviselő
/Koszovics Mihail, G. M. Kárgalov/ ezek a kérdé-
sek körüljárta, és kétségtelen, hogy az előviszonyok
állása dönti majd el a sorukat. A román javaslat
összevonni az Újkelet európai kérdést a leszerelés világ-
problematikájával. Európai biztonság kérdése regionális
kérdés. Egyben a román javaslat nem tartalmazza
a leszerelés legfontosabb kérdéseit. Véleményem szer-
int a leszerelés problematikájáról erre hivatott
szervezetben kell megvitatni.

Javaslok, hogy az eredeti szöveg maradjon és a
kiegészítést ne fogadjuk el.

174./ Puja elvtárs:

Igaz van.

175./ Iljicsov elvtárs:

Elfogadjuk tehát azt a javaslatot, hogy feleslege-
sen ne soroljuk fel az országokat.

Mi a lényegét illeti úgy kijelentem, hogy minden
erővel védem a Memorandumot, amelynek elvi
jelentősége van és a román javaslat nem szerkesztési
kérdés elvi jelentőségű. Arról van szó, hogy a kérdé-
ses problémák megvitatására az újkelet európai értekezle-

175./ folyt. ten egy külön szervezet kell létrehozni. Nyugaton sokan is ezt mondják, hogy mi ellenezzük a leszerelésnek. Ebben a tekintetben elfogadható Franciaország álláspontja, a mely szerint a leszerelés nem önálló kérdés. Ugyancsak a későbbiek során megvitatható és egyeztetendő az idegen csapatok kivonásának kérdése. A román javaslat kikapcsolja ezt a lehetőséget, hogy mint ezt mi mondjuk, bármely formában ~~is~~ készek vagyunk megvitatni ezt a kérdést.

176./ Klusak elvtárs:

A hatodik bekezdéssel kapcsolatban megjegyezném, hogy sokan foglalkoznak a leszerelés kérdésével. Az európai konferenciával kapcsolatban kiemelném a teljes leszerelési értekezletet nem lenne célszerű, csak zsvart okoz, Európa csupán egy régió, kérem a román delegációt tekintsen el ettől a javaslattól.

177./ Fufja elvtárs:

Így akar még hozzászólni ?

178./ Macoveacu elvtárs:

Mi megtagyaráztuk javaslatunk lényegét és a leszereléshez kapcsolatos állásfoglalásunkat amely egybeesik más szocialista országok véleményével. Természetesen foglalkozni kell az idegen csapatok kivonásával az európai országokból. Nem akarom erről most beszélni, azonban a praxialás problémákat nem célszerű egy nem létező bizottság elé utalni.

Írjuk le, hogy idegen csapatok kivonása, a leszerelési bizottság és majd meglátjuk.

A hatodik bekezdéssel kapcsolatban az európai bizottsággal leszerelés melatti nem lehet beszélni.

A főbb értekezlet első sorban atomfegyverkezéssel foglalkozott, de az elvtárs elvtárs akarja, hogy feltüntetjük az egyéb fegyvereket is.

179. Iljicsov et.

Véleménye szerint az európai feszültség csökkentéséhez az Európában állomásozó külföldi csapatok létszámának csökkentése nagymértékben hozzájárulna. Nem ért egyet ezzel a román érveléssel, miszerint a memorandum-törvénnyel a kérdés tárgyzelését az értekezlet által létrehozandó szervre hárítja át. A román elvtársak nem vették figyelembe ugyan ennek a mondatnak a további részét, ami úgy szól: "vagy más az érdekeltek felek számára elfogadható módon". A diplomáciai gyakorlatban ilyen felületességet nem szabad elkövetni.

180. Puja elvtárs

A román elvtársak javasolják, hogy a memorandumtól hagyjuk el a hatodik bekezdés második felét és ehelyett az ő fogalmazásukat rögzítsük. Tekintettel erre, hogy az értekezlet többi résztvevői ezzel nem ért egyet, javasoljuk, hogy ezt is a miniszteri értekezlet elé terjesszük. A következő fejezetekkel kapcsolatban ugyanezt az eljárást javasolja, mert a román elvtársak nem álltak el az előzőekben tett módosító javaslatuktól.

Az utolsó bekezdést elfogadjuk az eredeti megfogalmazásában, mert a román elvtársak nem tettek módosító javaslatot. A moszoni értekezlet résztvevőinek a felszólítását célszerűnek és szükségesnek tartjuk. Ezután bejelenti, hogy a memorandum tárgyzelését ezzel befejezőnek lehet tekinteni. A miniszteri értekezlet elé terjesztendő okmányokat az értekezlet titkársága reggelre el fogja készíteni és azokat a küldöttségeknek át fogjuk adni.

Javasolja, hogy az értekezlet folytassa a munkáját a harmadik dokumentum megtárgyalásával.

181. Macoveanu elvtárs

A dokumentum tartalmával egyetért, de szükségesnek tartja az az ember körülvérvő környezet kérdésével kiegészíteni, mivel hogy a román küldöttség megbeszéli a kérdésnek külön napirendi pontként szerepeltetését.

Visszatérve a memorandumra érdeklődik hogyan kívánja a magyar fél ezt rendeltetési helyre eljuttatni és publikálni?

182. Pujs elvtárs.

Kijelenti, hogy az értekezleten elfogadott okmányok átadását egyidejűleg tervezzük az érdekelt fővárosokban, elfogadásuk után 3-4 nap elteltével. A sajtóba való publikálását pedig javasoljuk az átadást követő napon az összes szocialista országban.

183. Macoveanu et.

Véleménye szerint az elfogadott dokumentumokat a kommuniké kivételével diplomáciai okmányként kell kezelni, tehát nem szükséges nyilvánosságra hozni. A Prágában elfogadott dokumentumokat nem hoztuk nyilvánosságra, s ezért azokat a nyugati államok sokkal komolyabban is vették. Ha az elfogadott dokumentumokat diplomáciai okmányként kezeljük, ezzel hangsúlyozni fogjuk azok fontosságát. A nyilvánosságra hozás csökkentheti értéküket.

184. Klusák et.

Prágában két okmányt fogadtunk el, amelyek lényegi kérdésekről szólnak, melyekhez eladján folytattuk diplomáciai tevékenységünket. Ezért ezeket nem hoztuk nyilvánosságra és most sem volna célszerű. A mostani dokumentumok más jellegűek és ezért publikálni kell. Először az értekezletet követően kiadjuk a kommunikét, majd pedig néhány nap elteltével a memorandumot. Nem látni annak értelmét, hogy ezeket az okmányokat népeink előtt titokban tartsuk. Még egyszer hangsúlyozza, hogy természetüknél fogva lényegesen eltérnek a Prágában elfogadottaktól.

185./ Iljicsov elvtárs:

Közlépi az a javaslat, hogy ne tegyék közzé a memorandumot. Egyetértésül csak elviárrással, tulajdonképpen két dokumentum összekeveréséről van szó. Az egyiket átadják a másikat nem. Furcsa kép alakul ki, ha mi nem publikáljuk elfogadott dokumentumainkat a NATO viszont igen, sőt propagálja is. Mi viszont csak diplomáciai úton továbbítottjuk anyagunkat, s ezáltal elzárjuk a közvélemény elől. Ez egykapas futball, amelyben csak nekünk raghatnak gólt. Prágában nem volt olyan határozat, hogy az anyagokat Brókkra kizárjuk a publikálásból. Talán nemsokára eljön az idő, amikor a Prágai dokumentumokat is közzé tesszük, mert számos olyan fontos gondolatot tartalmaznak, amelyet a nemzetközi közvélemény elé tárandók. Kérdés, hogy ez mikor és hogyan történik, talán az összejáratott értekezleten résztvevő valamennyi ország egyetértésével kerül majd sor a publikálásra.

A NATO az átadás napján vette közzé anyagait. Mi néhány nappal később publikáljuk saját dokumentumainkat s ezáltal udvariasabbak leszünk, mint a NATO.

186./ Willmann elvtárs:

azonos dokumentumról vitálgattunk. A kérdés az a prágai dokumentumok kérdése. A második dokumentum, a memorandum egészen más jellegű, jelentőségében a Budapesti Felhíváshoz hasonló, bizonyos tekintetben annak kiegészítése. Ha így nézzük a dolgot, akkor nem is merül fel a kérdés, hogy publikáljuk-e. A Lengyel Küldöttség szempontjából publikálni kell. A NATO dokumentumok publikálásához viszonyítva részünkben a közvélemény előtt a udvariasabb állást foglaljuk.

187./ Kacovescu elvtárs:

A Prágai dokumentumokkal kapcsolatban senki sem mondta hogy Brókkra kizárandók a publikálásból. A szocialista országok majd döntenek, ha eljön az ideje, ha a közös cél megköveteli a közvélemény előtt. Így van ez a legújabb dokumentumokkal is, amelyek egy idő elteltével publikálhatók.

187. folyt.

Valóban a dolgok összekeveréséről van szó, ha anyagunkat a KAIK román értekezletének dokumentumával hasonlítjuk össze. A KAIK nyilatkozata nyilvános, mi viszont nem nyilvános okmányt dolgoztunk ki hanem memorandumot, amely nem a sajtó számára készült hanem bizonyos kormányokhoz intézett diplomáciai okmány. Ha más jellegű kell neki neki, akkor ne legyen memorandum, mivel a memorandum kifejezetten diplomáciai okmányfajta. Azon részről úgy vélik, hogy a memorandum fontosságára való tekintettel nem publikálható.

188./ Ligicsov elvtárs:

Mivel ez nem döntés, hanem meggyőzés kérdése, nyilván a miniszterek majd meggyeznek ez ügyben. Ő különben más keveredésről beszélt: A memorandumot a prágai dokumentumokkal keverték össze.

189./ Paja elvtárs:

A diplomáciai dokumentumok publikálása nem olva kérdés. Attól függ hasznos-e és szerintem hasznos. Javasolja a munka befejezését. Későbbi a figyelmet, a vitához való tevékeny hozzájárulást.

190./ Ligicsov elvtárs:

Észlelnétek mind valamennyi elvtársnak, akik résztvettek a vitában és főleg az elnöknek, aki nagy hozzájárulást, türelmet és tapintatról tett tanúsítványt.

191./ Macoveanu elvtárs:

Ösztökölje Ligicsov elvtársat.

Észlelnétek mind a magyar elvtársainkat, különösen az elnököt a vita hozzáértő levezetéséért.

192./ Paja elvtárs:

Észlelnétek a figyelmet, mindenkinek jó pihenést kívánunk.